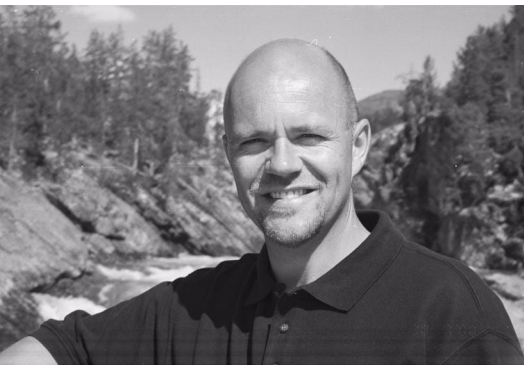

Lisenser, konsumenter og svada

Programvare-lisenser og etikk sto i fokus på lederplass i forrige utgave av Mellvik-Rapporten, og responsen har ikke latt vente på seg. Vi skal ikke falle for fristelsen til å gjøre statistikk ut av innspillene, og nøyer oss med å konstatere generell konsensus omkring betraktningene.

Samtidig tar flere lesere opp et relatert forhold som de mener bør belyses: Selve lisensavtalene. Problemet er definitivt ikke av ny dato, men har blitt verre med årene og aksentueres av at produktene i voksende grad blir rettet mot konsument-markedet: Avtalene er uleselige for andre enn jurister. Hvordan kan programvare-leverandørene – Microsoft, Adobe, Symantec, Corel og så videre – servere dette vrøvlet sammen med konsument-produkter? Til og med oppdateringer og korreksjoner som lastes ned via Internettet, forfølges av oppfordringen “VIKTIG - LES DETTE NØYE:”, etterfulgt av en uleselig ordstrøm som få leser og knapt noen har forutsetninger for å forstå.

‘Kundevennlige’ kaller leverandørene seg, men det er vanskelig å tro at de vet hva ordet betyr. Dette er rett og slett for dumt: Lisensavtaler som få leser og ingen forstår, mens færre bryr seg og ingen gjør noe. Det høres ut som en gammeldags molbo-historie.

Dersom våre juridiske systemer og tilhørende rettspraksis tillegger slike ‘avtaler’ noen verdi, er det definitivt noe galt med systemet. Det finnes ingen fornuft i at det skal være mer komplisert å kjøpe et programvareprodukt til 1.000 kroner enn en bil til 400.000. At markedet aksepterer situasjonen er fortsatt en gåte. Spesielt undrer vi oss over at det offentlige ikke lar seg både provosere og irritere av tingenes tilstand – som åpenbart ikke gagnar andre enn juristene og leverandørene.

‘Programvare er annerledes’ hevder leverandørene – og underlig nok er det ingen som spør verken hvorfor eller hvordan. Sannheten er at programvare slett ikke er en unik produktkategori. All verdens sludder om kopirettsbeskyttelse av kildekode og ideer, og patentbeskyttelse av algoritmer er det reneste svada: Ingen av oss fikk servert en 10 siders lisensavtale sist vi tegnet abonnement på Aftenposten, Adresseavisen eller Mellvik-Rapporten: Det er stort sett innlysende og innarbeidet i lovverket hva som er tillatt og hva som ikke er det. Vi har kjøpslov, lov om opphavsrettigheter og patentlovgiving – som ikke er perfekte, og som definitivt trenger jevnlig oppdateringer, men som gir oss et rammeverk.

Gjennomgang av et halvt dusin lisensavtaler for alminnelige konsument-produkter (programvare) forteller oss at vi trenger en kjøpslov for programvare: Innhold og intensjon er stort sett lik for alle, og de fleste ville være tjent med en felles plattform som kunne redusere dagens lisensavtaler til en kort advarsel eller påpeking av hvilke regler som gjelder. Slik gjøres det i bøker og andre publikasjoner, hvilket ikke beskytter mot kopiering og misbruk, men etablerer et juridisk ståsted: En definisjon av hva som er rett og galt. Mengden kopiering og

Mellvik-Rapporten® utkommer 11 ganger i året og utgis av:
Team Mellvik as
Postboks 54 Holmenkollen
NO-0712 Oslo
Telefon 22 14 26 47
Telefaks 22 49 35 98
Org.nr. NO 966989351 MVA

Ansvarlig redaktør:
Hanne Mellingen
Fagansvarlig:
Helge Skrivervik
Korrektur:

Epost: info@mellvik.no
URL: www.mellvik.no
ISSN 0804-9386

Særtrykk tilbys, ettertrykk og kopiering forbudt.

Se baksiden for informasjon om abonnement og bestilling av tidligere utgaver.

Mellvik-Rapporten er et registrert varemerke tilhørende Team Mellvik as.

nene færre og kostnadene til programvareleverandørene mindre: Færre advokater, mindre papir.

En løsning finnes med andre ord, men hvorfor er det ingen som griper den? Det begredelige svaret er at markedet er for sløvt, og programvarebransjen vil gjerne opprettholde STATUS QUO: Å komme inn under fellesskapets lover og regler ville fjerne deres mulighet til å fraskrive seg ethvert ansvar for produktet – inklusive kvalitet og egnethet for et hvilket som helst formål. I en typisk lisensavtale av i dag har brukeren/kjøperen alt ansvar, mens leverandøren har alle rettigheter. Dette strider ikke bare mot den alminnelige retts- og rimelighetsoppfatning, men også mot de fleste vestlige grunnlover.

Det er neppe noen annen vei til målet enn at problemstillingen kommer inn på en politisk agenda. Og nok en gang er OPEN SOURCE katalysatoren som kan føre til at noe skjer. Smått om senn oppdager politikerne – gjennom å se på alternativene – at de frivillig har gitt fra seg styring og makt i en grad det ikke finnes historisk parallell til siden parlamentarismen kom på banen på 1800-tallet. Da vil nok pipen få en annen låt. Det ser vi frem til.

Oslo, 16. mars 2003

